

**Breve fra Jernværkseier Jacob Aall til Sorenskriver
(tilsidst Amtmand) G. P. Blom
1815—1840.**

Udgivne af **L. Daae.**

De efterfølgende Breve ere af den saavel paa Grund af sin betydningsfulde Deeltagelse i det offentlige Liv som ogsaa formedelst sin fortjenstlige literære Virksomhed bekendte Amtmand G. P. Bloms Søn, min høitærede Ven, Sorenskriver i Nordre Jarlsberg Julius Blom, mig meddelte til Benyttelse og Offentliggjørelse. De ville, som jeg antager, vække ikke liden Interesse som Bidrag til Tidshistorien og til den høitagtede og af Alle afholdte Brevskrivners Characteristik. Nogle Anmærkninger ere tilføiede af mig.

1.

Næs Jernværk pr. Brevig 17 Febr. 1815.

De tillade mig herved, ærede Ven, at bevidne Dem og Deres elskværdige Kone min Erkjendtlighed for Deres venskabelige Modtagelse. De muntre Timer, som jeg tilbragte i Deres Selskab, vare mig behageligst paa Reisen; jeg vilde ønske, at De vilde gjøre mig same Fornøielse i mit eget Huus; jeg skulde da lave Dem kun een Ret Mad og ingen varm Frokost.

Siden min Tilbagekomst har jeg gjort mig megen Umage for at udfinde, hvorledes vores Norske Flag i Oldtiden saa ud, men jeg har ikke fundet, hvad jeg søgte. Geheimeraad Carstens har i en Afhandling i Kbhvnske Videnskabernes Selskabs Skrifter omhandlet de gamle Vaaben, og der anfører han, at St. Oluf i Slaget ved Stiklestad bar et hvidt Skjold, hvori var et guult Kors. Dette er tagen af Snorro, som kalder Korset forgyldt. Imidlertid er det rimeligt, at den sanne Oluf har havt Korset i sin Fane. De veed, at vore Fædre intet Flag brugte paa sine Skibe, men et Mærke opstilledes for Høvdingene, hvorved den ene Nation kjendtes fra den anden, hvilket Snorro fortæller os i Beskrivelsen af Slaget ved Svoldal. Det er altsaa rimeligt, at Nordens Mærker til Lands og til Vands efter Olufs Tid har

været et gult Kors, men, som det lader, paa hvid Bund. Det er iøvrigt den gule Falskhed, som skræmmer os meest, og det uskyldige Blaa støder vel ikke videre Erkepatrioterne. Iøvrigt skal jeg ikke lade Sagen fare, men grave op i Oldsagerne for at kome paa det Rene herom, dog saaledes, at jeg ikke ved denne Unorskhed taber den Stump af Popularitet, som jeg endnu monne have tilbage.

Omsider vove da Wedels Modstandere at angribe ham under deres fulde Navn. Jeg tilstaaer Dem, at jeg har græmmet mig over Bonnevis¹⁾ Udfald mod Grev Wedels Hjerte, en Mand, hvis Hjerte og Hjerteblood, om det blev veiet med Shylocks Nøiagtighed, ikke fortjener at sammenlignes med den mindste Deel af Wedels. Ikke hørte jeg ham ved sidste Storthing, men jeg formoder, at disse skjændige Grovheder have sin Grund i at Grevens farlige Gave, at sige (træffende) Vittigheder, vel for haardt rammede de Skyldige. Grunden til disse haarde Ord er begrikelig. De galdefulde Bitterheder, hvormed man paa Prent og i daglig Tale har overøst ham, have omsider opirret hans Sjæl og frembragt hine Udtryk, som ankes paa. Men saa inconsequent er den onde Verden, at den ikke taaler den Tone, som den selv angiver. En Mand, der forfølges af Publicum, maa tee sig som en Skive, der optager i sin kolde Barm alle de Pile, der udskydes mod ham, uden at give nogen tilbage. Jeg tilstaaer Dem, bedste Ven, at mit Venskab for Wedel har slaet saa dyb Rod, og hviler paa en saa reen Grundvold, at det ikke kunde berøves mig uden at saare mit Livs Existents. De kjender ham maaskee bedre, end jeg, og i det mindste har De seet flere af hans detaillerede Handler, og deler De ikke Følelsen med mig for ham? Tiden glider, jeg maa slutte og Plads maa jeg have til at bede Dem bevare det Venskab for mig, som vi sluttede over det blødende Fædreland, saa vist, som det aldrig vil uddøe i min Barm!

Deres

Aall.

¹⁾ Sognepræst til Kongsberg, Storthingsmand 1815—16. Ivrig Oppositionsmand.

Christiania d. 8de August 1815.

Ofte har jeg havt Pennen i Haanden for at meddele Dem, høistærede Ven, Dagens Tildragelser, men hvorlidet Storthinget i det Virkelige har udrettet, saa meget har dets Medlemmer været plagede med ufrugtbare Møder. Vel har jeg ikke heller idag noget Interessant at meddele Dem, men jeg længtes efter at bringe mig i Deres og Deres Families venskabelige Erindring.

Efterat have i en heel Maaned beskjæftiget os med uvæsentlige Ting og med den Form, under hvilken Storthinget skal virke, have vi nu omsider begyndt med de vigtige Gjenstande, paa hvilke Nationens Opmærksomhed er i saa høi Grad spændt. Committeeerne have, hver for sig, foretaget en eller anden vigtig Materie. Især er Finants-Comiteen i Beskjæftigelse. Dagligen indstrømme Planer til et forbedret Pengevæsen, som mere vidner om en god Villie, om fromme Ønsker, end om nogen særdeles Indsigt i denne vigtige Sag. Det vil vist vare længe, inden Noget vorder bekjendt om denne Sag. Ikke alene har Finants-Comiteen selv vedtaget, at ethvert af dens Medlemmer skal iagttage den dybeste Taushed om dens Forhandlinger, men det er og i Almindelighed vedtaget i Storthinget, at de Gjenstande, som angaa Finantsvæsenet, skulle behandles inden lukte Døre, og Repræsentanterne være forbundne til derom at iagttage den dybeste Taushed. Finantsvæsenets Rettelse vil altsaa skee pludseligen, Gud lad det ogsaa skee klogeligen. I Comiteen for det Indre, hvoraf jeg er Medlem, er endnu Intet af Betydenhed foretaget. Vi have igaar begyndt Materien om det beneficerede Gods, hvorover jeg har indleveret en Afhandling, og med denne fortsættes, indtil Sagen er bragt i Orden.

Jeg skulde ellers tale mod min Overbevisning og mod den Oprigtighed, jeg skylder en Ven, som jeg veed gjemmer fortrolige Udtalelser, dersom jeg ikke tilstod, at jeg i enhver Henseende finder mig misfornøiet med mit Ophold her. Jeg skulde i Sandhed vide at finde mig i de Ubehageligheder, som en Mand i min Stilling, der er saa lykkelig hjemme, som jeg, maa føle ved at leve fjern fra min Familie, naar jeg ikke tillige havde Følelser

af en langt ubehageligere Art. Det er vel en egen Sag at tillægge sig selv rene Følelser og at kaste Skygge over andre, men jeg tør med Frimodighed sige, at ikke alle Forsamlingens Medlemmer deeltage i Forretningerne med et reent Hjerte, og at overhoved den herskende Tone her ikke er den, som baader Fædrelandet. Jeg feilede saare, da jeg troede, at der paa dette Thing ingen politisk Discurs vilde finde Sted. Mistillid mod Regjeringen, Had til den med os forbundne Nation, en Daddel, der ligner Bagtalelse, over alle Statsraadets Handlinger, dette er den Stige, paa hvilken man kan hæve sig til Folkets Gunst.

En anden, ikke mindre frygtelig Aande gaar igjennem Forsamlingen. Formue og Eiendom ere en Brøde, som dagligen maa revses, og kun der vilde den store Hobs Gunst kunne vindes, naar der herskede en fuldkommen Lighed i Formue, ja — i Forstandskræfter. De kan begribe, ærede Ven, at jeg ikke lyster efter denne *aura popularis*, men De kan derhos forestille Dem, at en Mand, der medbringer de reneste Hensigter, som har lidt saa meget for Fædrelandets Sag, som jeg, føler sig krænket ved alt dette.

Blandt Forsamlingen udmærke sig især: Nansen ved sin Snaksomhed og ved hans Umage for at sætte Regjeringens Handlinger i et forhadet Lys, omendskjønt han søger at skjule det sidste ved falske Smigrerier. Han jager aabenbart efter Forsamlingens og Publikums Gunst. I mine Øine er han mindre end han var. Bonnevie sværmer i Fædrelandskhed og frembringer ubetydelige Anmærkninger ved en falsk Pathos, der er mig væmmelig. Men jeg forsikrer Dem, at jeg anseer ham blandt de reneste i Forsamlingen. Ved ubesindige Udladelser har han stundom paadraget sig Ydmygelser. Assessor Lange er vist en af Forsamlingens skarpsindige og velsindede Mænd, men derhos en Silberstecher, som ofte opholder Forsamlingen med minutieuse Anmærkninger. Falsen er, af Forbitrelse over, at hans Planer ikke gik igjennem, indolent og møder næsten aldrig i Forsamlingen. Bugge er meest i Besiddelse af den lavere Deel af Forsamlingens Gunst. Hans flydende Tunge, hans raske og med Aandsnærværelse frembragte Replikker, hans Bitterhed mod Re-

gjeringen og andre skaffe ham mange Tilhængere. Man vil sige, at en lang Samtale med Essen har meget forandret ham. Tanks Egoisme har paadraget ham mange Ydmygelser, som De vist kjender. Hans sidste Strid med Bugge er venskabeligen opgjort. Jeg maa afbryde og behøver ikke at bede en Ven, som Dem, at bevare, hvad jeg skrev, med Taushed. — —

3.

Christiania 18 Sept. 1815.

De og Deres elskværdige Kone modtage, kjæreste Ven, min venskabeligste Taksigelse for Deres Godhed mod min Kone og mig. Jeg vilde være undseelig ved at modtage saa mange Godheds Beviser af Dem og Deres, naar ikke en Venskabs Forbindelse var sluttet mellem Dem og mig, der ikke længer er indskrænket til jordiske Former. At bevare og forædle denne Forbindelse vil jeg stedse regne blandt Livets sande Goder. Det siges i Almindelighed, at man blot i Ungdomen kan erhverve sig varme Venner. Denne Regel er ikke uden Undtagelser. De Omstændigheder, som De og jeg med hinanden have oplevet, vore sympathetiske Følelser over Fædrelandets Stilling, vore Landsmænds Miskjendelse, medens vore Hensigter vare de reneste, have opdraget et Venskab, lig det, som stiftes i Ungdommen og efter en langvarig Omgang. De har nu seet, hvor lykkelig jeg er som Mand, jeg ønsker nu oprigtig at lade Dem paa Næs sætte sig ind i min huuslige Stilling, som jeg har sat mig ind i Deres.

Ved min Tilbagekomst fandt jeg venlige Ansigter og fik ingen Irettesættelse for mit lange Fravær. Ikke heller var Noget af den Betydenhed foretaget i Thinget, at jeg skulde angre ingen Deel at have havt deri. Finants-Committeen, paa hvilken Alles Øine ere heftede, er endnu ikke færdig med sine Forberedelser, og er maaskee forsinket ved indvortes Splid. Mellem Tank og de øvrige Medlemmer have alvorlige, ja næsten forargelige Debatter fundet Sted. Nu er han borttreist og truer med ikke oftere at indfinde sig i Comiteen. Det vil altsaa maaskee gaa raskere og bedre. Saavidt jeg forstaaer, have Garantiens Forfægtere

seiret, og man tænker paa at indfrie Seddelmassen ved en Formuesskat, som skal fortrinligen lægges paa Fiendens Mænd, og hvorved Seddelmassen inden 3 Aar skulde blive indløst. Jeg betroer dette til en sikker Ven, endskjønt jeg ikke omtvivler, at Sagen fra andre Kanter er i Omløb. Bonden Ole Bjørnsen, hvis Talemaader De nok kjender, som baade er høi og djerv, har nu foreslaaet, at alle Adelsmænd, som i Januar 1815 ei havde fyldt sit 25de Aar, skulde berøves alt Adelskab, og denne Sag er nu saaledes bragt i Bevægelse. Endskjønt Norges Adel ei bør være evig, for at den ei skulde vorde Magnater i Landet, saa er dog denne Dem vel altfor haard. — —

4.

Christiania d. 24de April 1816.

— — Vi samles nu paa Thinge aarle om Morgenen Kl. 8 og holder ud til 9 og 10 om Aftenen. De kan let begribe, hvad Sjels Munterhed, der kan boe hos deslige Slæbebæster, som desuden martres med de kjedsōmeligste og tildeels til intet Maal førende Forretninger. Lykkelig er De, som i en elskværdig Families Kreds kan hilse den fremstræbende Vaar! Deres Ven plukker imidlertid Vaarblomster paa Christiania Gader og den Vaarsang, som forlyster hans Øre, er de skrydende og fnysende Toner, som gjenlyde i den lange Sal.

Mine Følelser over vor Vens, den ærlige og forstandige Bergs¹⁾, Tab vare, som Deres, blendede. Jeg har hørt godt nok om hende for at vide, at hun maa savnes af Sine, og Svagheder nok til at ansee hende tilovers paa Jorden. Budskabet træffer ham paa Reisen, og dens Adspredelser ville maaskee formilde en Sorg, der ligesom har forudsendt sine Trøstegrunde. — —

5.

Næs Jernværk 3die Januar 1818.

— — De har vist allerede seet af Aviserne, at jeg blev fri for Storthinget, og jeg kan med Ærlighed forsikre Dem, at jeg

¹⁾ Justitiarius J. C. Berg, hvis 1. Hustru, f. Wessel, døde 18. April 1816.

føler mig inderlig glad derover. Foruden det Tab af glade Nydelser i min lykkelige Familie-Kreds vilde ogsaa min borgerlige Stilling lide mere ved min Fraværelse, end jeg kunde taale. Jeg har endnu at arbeide paa Følgerne af min forrige Fraværelse, og skulde jeg nu være revet bort fra min Syssel, midt i dens bedste Gang og den mest kritiske Tidspunct, da Værkets Skjebne for kommende Aar skal afgjøres, saa havde jeg sandelig bleven utrøstelig. Saaledes kom det mig ret tilpas, at Præsten Abel¹⁾ havde saa stor Lyst til at drage til Thinge, at han satte alle Kræfter i Bevægelse for at naa sit Maal. Han drage i Fred, naar han kun ikke ved samme uordentlige Levenaade paa Thinge, som hjemme, maa beskjemme den Kreds og det Folk, han repræsenterer. Eller er maaskee en beruset Repræsentant, som han, bedre skikket for Thinget, end en nüchtern Person, som jeg, der ikke deler mine Landsmænds exalterede Følelser ved Fædrelandets glimrende Statsforfatning? At De blev befriet, kjæreste Blom, det glæder jeg mig sandeligen over; De er for lykkelig hjemme til at være vel der, og reen Villie og sund Forstand formaaer ikke mere at raade Bod paa vor offentlige Nød. Elenigheden selv indeholder kun Rednings-Elementerne.

Stakkels David Thrane²⁾, hvorledes har han kunnet gjøre saa dybt Fald? — —

Evig Deres

Aall.

6.

Næs Jernværk 21 April 1818.

Brevet indeholder Condolence til Blom, hvis Hustru nys var død, Meddelelser om Aalls Broder Jørgens Opbud og derved opstaaede Vanskeligheder og hans Svoger Cappelens uheldige Omstændigheder m. M. Brevskriveren udtaler videre:

I denne mørke Stund slumrer min Saga ganske og de den helligede Morgen-Timer profaneres ved mercantile Sysler og ængstelig Stræben for at snoe sig igjennem Dagens Gjenvordig-

¹⁾ Matematikeren N. H. Abels Fader.

²⁾ Kjøbmand i Christiania og Directeur i den midlertidige Rigsbank, i hvilken Egenskab han begik Underslæb, der 1817 opdagedes. Var den bekjendte Arbeideragitator Marcus Thranes Fader.

heder. Den hele øvrige Dag er fuldt besat med Contoir-Forretninger og med at undervise mine Børn, som for et Aars Tid siden have mistet deres Lærer, Hartmann, der er reist til Christiania for at tage sin Examen.

7.

Næs Jernværk 12 August 1820.

— — — For omtrent 3 Uger siden kom jeg med min Familie hjem fra Danmark, hvor jeg tilbragte 5 à 6 Uger paa en ret behagelig Maade blandt gamle Venner. Det var mig ogsaa i økonomisk Henseende vigtigt, at min Nærværelse i Kjøbenhavn indtraf under det Rybergske Huses Fald, med hvilket jeg har staaet i en langvarig og vigtig Forbindelse; jeg blev derved sat i Stand til at afværge de ubehagelige Følger, som denne ulykkelige Catastrophe kunde have havt for mig. Forresten boer der ligesaa megen Mismod, Misnøie og Kummer over ulykkelige Conjunctioner og uheldige Regjerings Foranstaltninger paa de danske Sletter, som andensteds, og det skal ikke undre mig at høre, at Constitutions Manien omsider smitter ogsaa dette rolige og taalmodige Folk.¹⁾ — — —

8.

Næs 22 August 1820.

— — Den danske Kronprinds forsvinder formodentligen som et Meteor og, omendskjønt han just ikke falder i nogen *oubliette*, saa vil han dog neppe kōme til at spille nogen glimrende Rolle. De Fleste betragte ham som en forbuden Frugt af Majestætens Omfavnelser af en Kameerjomfru. Jeg troer ikke, at Sagen maa behandles med nogen Alvor²⁾. — —

¹⁾ I Arendals Museums Bibliothek findes et Brev til Jacob Aall fra Amtmand i Nedenes Amt (siden Statssecretair) Schouboe, dat. Kjøbenhavn 23 November 1820, hvori det bl. A. hedder: „Kaas og Schimmelmann skal i disse Dage have været i megen Forlegenhed for Penge, men Kongen har nok reddet dem fra Opbud. Falliter høre til Dagens Orden.“

²⁾ Det vakte i 1820 nogen Opsigt, at en Jacob Gotfred Poulsen udgav sig for at være Frederik VI.s ægte Søn. Udførlige Oplysninger om denne Sag findes i H. P. Giessing, K. Frederik VI.s Regjeringshistorie, Kbhvn. 1850, II. S. 201—208.

Næs 8 October 1820.

— — Storthings-Valget forestaaer nu i denne Egn. Jeg hører blandt Valgmændene, men jeg har det meest grundede Haab om at blive fritaget for at reise og tror næsten bestemt at kunne forudsige, hvo de Ulykkelige blive. Jeg kalder den ulykkelig, som skal forlade en elsket Familie Kreds og Forretninger, hvis Røgt hører til Velfærds Fremme og Families Underholdning, for at kaste sig ind i en larmende Storthings Sal og en kold Omgangskreds. Der gives desuden paa dette Thing Sager at behandle, som det er vanskeligt at komme udaf.

Næs 3 Nov. 1820.

— — — At det blev min uheldige Lod at vandre til Storthinget, har De seet af Aviserne. Jeg forsikrer Dem, at det var mig aldeles uventet, baade fordi jeg vidste, at adskillige Valgmænd toge Hensyn paa den Forvirring i min egen Stilling, som Valget vilde forvolde mig, og tillige fordi der vare Mænd tilstede, som altfor gjerne ønskede at reise. Jeg trøster mig ved, at hvad som skeer, er det Bedste. — —

Christiania 3die Juli 1821.

— — De fleste Dage møder jeg i Thinget Kl. 7 om Morgen for at deeltage i Comitteer og kommer sædvanligen ikke hjem før 8 om Aftenen. Under alt dette glide Forretningerne meget langsomt frem. De vigtigste Forretninger staa endnu tilbage, og jeg tvivler om, at Thinget endnu i denne Maaned kan blive færdigt med Hovedsagen, dersom det ellers er det forbeholdt at føre den til Ende. De samme Rygter om Kongens Hensigter ere endnu i Omløb, men siden min Tilbagekomst har Thinget ikke faaet flere Varsler, end det Rescript, som blev oplæst 3die Pintsedag. — —

Næs 30 Juli 1822.

— — Hjerteglad blev jeg over Wedels Frikjendelse og over, at han saa hæderligen slap ud af hans glubske Forfølgeres Kløer,

men jeg kan ikke godt finde mig i Lyden af de blæsende Instrumenter, hvormed en Deel af den vankelmødige Pøbel, der i Fjor truede med at stene ham, modtogte Budskabet om hans Frifindelse. — —

13.

Næs 8 Decbr. 1823.

— — At den Sag, som denne Gang er betroet i Deres Hænder, er saare vanskelig, det er let at indsee. Jeg kan begribe, at de Ujævnheder, som findes i Skyldsætningen, i et vist District, i et Amt til Nød, kunne nogenlunde let jevnes, men naar Sæmneligning skal skee mellem fjernt liggende Districter, naar locale Fordele og Vanskeligheder skulle jevnføres, da forekomme Vanskelighederne mig først uovervindelige. En Trøst for Nationen er, at denne Sag er i gode Mænds Hænder, som baade i Henseende til Anskuelse af Sagen og ærlig Mening harmonere med hinanden. I saa Hensende troer jeg ikke, at Sagen har tabt ved den vrede Mands Bortgang. Ogsaa min Reise i Sømer til Stockholm var i mange Henseender interessant, men ogsaa i mange Henseender kjedsomelig, og jeg var i Sandhed gladere, da jeg forlod Stockholm, end da jeg kom dertil. Jeg holdt en Dagbog over mit Ophold der, som jeg ved Leilighed skal vise Dem. De vil i det Mindste forbauses over den Pragt, som vort fattige Broderland ved denne Formælings-Act¹⁾ lagde for Dagen.

Jeg var saa lykkelig denne Gang at blive befriet fra at drage til Storthinget. En Deel af Valgmændene fandt det billigt at befrie den Mand, der saa ofte har maattet reise i Statens Anliggender, en anden Deel troede, at der burde vælges Bønder, som de, der bedst paasee Landets Tarv. — — I Danmark har man forøget Indførsels-Tolden af Støbegods indtil det dobbelte af, hvad den før var. Jeg maa saaledes tænke paa at give Varerne en større Forædling, for deels at bære denne forøgede Udgift, dels at udvide Afsætningen til Hamburg og Tydskland. — — Min Familie er frisk og fornøiet over, at jeg i Vinter kan sidde uforstyrret ved *table ronde* og forelæse dem Walter Scotts

• ¹⁾ Kronprinds Oscars og Josephines.

herlige Producter. I Vinter kōmer jeg neppe ud af Huset, med mindre den Kongsbergske Comission eller Lov-Comitteen skulde sende Marschordre.

14.

Næs 13. April 1824.

— — Jeg mindes med Fornøielse de Timer, som vi tilbragte med hinanden paa Kongsberg. At Deres Forretninger paa Kongsberg bedøm̄es saa strengt af begge Partier, skal jo efter den almindelige Mening, som jeg ved denne Leilighed villigen tiltræder, være et Beviis for, at De har fulgt Sandhedens Middelvei, men naar endog Steenstrupianerne ogsaa fælde en streng Dom over Deres Arbeide, saa maa det vel være under deres Triumphs Jubel og Overmod, der ikke nøies med at have seiret, men vil endog meddele Andre deres Foragt for Modpartiet. Men jeg indseer ikke, hvorledes De kunde undgaae at behandle en Anklage med Alvor og Nøiagtighed, paa hvilken Storthinget havde henvendt den Grad af Opmærksomhed, at en Aasteds-Undersøgelse blev anseet for nødvendig. Iøvrigt synes vores Ven Steenstrup nu ikke at være den vrede Mand, som han var i Dorotheenbusk¹⁾, da han med en Polyphems Graadighed syntes at ville opsluge vor adelige Ven,²⁾ og da han med sine djærve Sidemænd truede alle de Stympere med Undergang, der vovede at angribe deres politiske — ak! altfor hastig brystne — Sæbeboble. Det Forslag, hvormed han dennegang debuterede i Thinget, synes at antyde et ganske andet Tænkesæt (lad for Alting ikke vor Ven Bonnevie vide denne svenske Talemaade, han kunde fristes til en ny Udgave af hans patriotiske Bog). Men disse Folk have nu engang det Held, at de, endskjønt man vist ikke paa dem kan anvende den vakre Bayards Valgsprog *sans peur et sans reproche*, kunne udadlet og med trodsig Pande forandre Tone efter Dagens Tarv, ja modtages endog med Kjærligheds aabne Arme af dem, som de i deres politiske Raseri gjerne havde for nyligen sønderknust. Men den stolte Triumph at

¹⁾ Paa Eidsvold.

²⁾ S. Løvenskiold. Steenstrup havde et Sammenstød med Løvenskiold under Rigsforsamlingen, der blev meget heftigt.

have forudseet og efter Evne bidraget til en Catastrophe, der nu aabenbare viser sig til Fædrelandets Gavn, kan Ingen berøve vor lille Skare, ligesom den indvortes Overbevisning, at et sandt fædrelandsk Sind har ladet ethvert Medlem af det endnu mindre Centrum deraf, har knyttet (sic) Venskabs-Forbindelser, der vare udover Graven selv.

I Henseende til det omskrevne Embede, da beder jeg Gud indgive Dem den Beslutning og lade det vederfares Dem, som er til Deres og Deres Families sande Gavn. Skal det partiske Venskab tale, saa kommer neppe nogen Familie til denne Kreds, som vilde være Beboerne af Næs mere velkomne end Deres¹⁾. — —

15.

Næs 27 Novbr. 1824.

— — Inderligen beklager jeg, at den rimelige Deling af Finnes Sorenskriveri bortvender Deres Øine fra dette Embede. — — Sagas vrede Fiende²⁾ kommer da til Øiestad, og, omendskjønt Manden ikke er saa farlig, og hans Patriotisme vel er afkjølet i Tidens Strøm, saa negter jeg dog ikke, at jeg meget hellere havde seet vores blide og humane Oftedal — et af de hæderligste Led af det Eidsvoldske Fostbrødrelaug — paa dette gode Præstesæde. Ved Kløckers³⁾ Befordring til Arendals Told-Inspectorat vankede mange lange Ansigter og vrede Sind paa denne Kant. Befordringsveien er ikke den mest glimrende Deel af vor indvortes Stats-Bestyrelse, men naar og hvor var den det? — —

16.

Næs 21 Juni 1825.

At Deres deeltagende Brev af 8de d. M., elskte Ven, var kjærkommen for Deres ulykkelige Ven, derom kan De ikke tvivle, og jeg takker Dem derfor, som for et fornyet Beviis paa Deres Venskab, der skal være mig dyrebart, saa længe jeg er til. Ja,

¹⁾ Blom tænkte, som af det følgende Brev vil sees, paa at søge det ved Sorenskriver Finnes (A. F. Kriegers Morfaders) Død ledigblevne Nedenes Sorenskriveri.

²⁾ A. Bonnevie, der havde udgivet en Brochure mod Tidsskriftet „Saga“.

³⁾ Johannes Nicolai K., see B. Moes Tidsskr. f. d. n. Personalhistorie I. S. 95 fg.

kjæreste Blom, mit Tab er stort og uopretteligt, og, hvor egoistisk og dristig denne Ytring end maatte være, forekomer det mig, som Ingen paa Jorden kunde lide et større, thi jeg synes at føle, at der gaves ingen lykkeligere Mand paa Jorden, end jeg var. Fra den tidligste Ungdom har min Kone ved sin Fromhed og Dyd beskyttet mig mod alle Livets Farer, og neppe gives der nogen Kone, som i denne Henseende, skjønt i beskeden Stilhed, har virket mere paa sin Mand. Forgjeves fremkalder jeg Religionens og Fornuftens Trøstegrunde, jeg kan ikke berolige det lidende Hjerte, ikke forjage den kolde Gysen, som formedelst Savn og Smerte saa ofte overfarer mit hele Væsen. — — Gud lønne Dem, kjæreste Ven, fordi De vil paa Deres Tilbagerejse tilbringe nogen Tid hos Deres sørgende Ven, og jeg beder indstændig, at Deres Reisefæller ville gjøre Dem Selskab. — —

17.

Næs 29 Jan. 1828.

— — Midt i Maaneden bivaanede jeg en Fest i Arendal i Anledning af N. W. Aalls Bryllup med Jomfru Dedekam, en af de største af den Art, jeg nogensinde har været tilstede ved, og flere Dages Dønning fulgte paa denne Orkan. En langvarig flereaarig Rygpine har i den senere Tid forvandlet sig til Steensmerter, som jeg mærker deprimerer baade Sjæl og Legeme. Jeg maa da tækkes med at have naaet Livets Culminations-Punct med en god Helbred og ræddes ikke for de Varsler, som minde om Maalet for Livets Grændse. Værkets jevne Gang og en økonomisk Anvendelse af alle Midler har hidtil aldrig ladet mig fattes de fornødne Subsistensmidler og flere Bekvemeligheder, end de fleste Mennesker ere i Besiddelse af. En høiere Flugt kunde let blive Dædalus's. I min Familie er Alt vel — kun mit eget Hjertes Savn er uudsletteligt. Laura havde Bryllup afvigte September og lever lykkelige Dage i sin nye Stilling. Nicolais forestaar i næste Maaned.¹⁾

— — Amtmanden her i Amtet vil have faaet officiel Med-

¹⁾ Herom see W. Lassen, Norske Stamtavler I. S. 20.

delese, om at et overordentligt Storthing i April Maaned skal sāmenkaldes. Jeg har hidtil ikke kunnet tro det, da jeg ikke indseer, Kongen kan opnaae sin Hensigt dermed, med mindre han har skjulte Aarsager. — —

18.

Næs 24 Febr. 1832.

— — Jeg arbejder paa en Afhandling om vort Pengevæsen. Dette Forfattervæsen, som den aldrende Mand og eensomē Huusfader i sit Livs Aften overgiver sig til, hænger samen med en Plan at udgive et periodisk Blad af deels statsøkonnikisk, deels oldnordisk Indhold, og som igjen skulde oplive den uddøde gaule Saga. Hjelm's Maanedsskrift kom imidlertid i Veien for Udførelsen af denne Plan, men da dette nu synes at sove Gravens Søvn, kunde den maaskee igjen kome for en Dag, naar jeg kunde faae Medhjelp af en literær Ven. Vor fælles Ven, Biskop Munch, i hvis Huus vort første Bekjendtskab gjordes under harmonerende Følelser og Anskuelser af det kjære Fædrelands vanskelige Stilling, er gaaet foran os. Han gik i Graven med mange ufuldendte Planer til litteraire Arbejder, deriblandt et nyt Sagaskrift. Skal vi optage hans Idee efter en udvidet Plan og udbrede os ikke alene paa Historiens, men ogsaa paa Statsøkonomiens Bane? Jeg har adskillige grove Marmorblokke, som jeg kunde bære sāmen til en saadan Bygning, naar jeg kunde haabe derfor ikke at høste Last og Skam. Ret glæder jeg mig over, at min lille Cholera-Pjece har tækkes Dem¹⁾. De veed, at jeg aldrig uden Ængstelse træder frem for Publicum, og denne Gang var Frygten dobbelt, da jeg havde en Materie under Hænder, som maaskee krævede en mere færdig Mand, og da det dog er en betænkelig Sag at ville svække Foranstaltninger, som skulle holde Pest fra Landet. Men den Agonie, hvori vore Næringsveie nu kjæmpe, er værre end Sygdomen selv, og Intet ærgrer mig mere end den eensidige Ligegyldighed, hvormed mange af Landets vigtigste Embedsmænd betragte

¹⁾ Nogle Ord i Anledn. af Resol. om Qvarantine-Væsenet af 5. Decbr. 1831. Chra. 1832. 8.

Industriens slæbende Gang. Vor Amtmand¹⁾ troer, at der ikke er gjort nok for at hindre Choleras Indtrængen i Landet, og mener, at enten aldeles Intet (hvilket jeg dog formoder, er et Udbrud af satyrisk Lune) eller og noget alvorligt, strengt og uforanderligt burde gjøres. Min Søn Jørgen²⁾ kom i Fjor December fra sin udenlandske Reise til Tydskland, Italien og Frankrige, og han har været hos mig siden. Han tænkte at disputere for Licentiat-Graden, men hans Afhandling blev saa seent recenseret, at han ikke kunde bide saalænge med at reise til Bergen. Jacob³⁾ er nu constitueret og formodentlig snart virkelig Fuldmægtig. Hofman⁴⁾ studerer Jura af alle Kræfter. Deres Guddatter skal confirmeres til Foraaret. De kan ikke troe, hvor megen Hygge dette kjære Væsen gjør mig i det daglige Liv. — —

19.

Næs 27 Juni 1832.

— — Ogsaa Boeck⁵⁾ vandrede da heden. Uden at være nogen høit begavet Mand, var han en sjelden oplyst Kjøbmand og ærlig Fædrelandsven og manglede visselig ikke Kundskaber i det Fag, hvortil han oprindelig var bestemt. Han fortjente den Blomst, en Ven satte paa hans Grav, og det gjorde mig ondt at see den overskygget af en uvenlig Haand.

20.

Næs 29 Sept. 1832.

— — — Deres Ængstelse med Hensyn til Storthingsvalget og deraf flydende Tidens Tegn vilde jeg dele, naar ikke Erfaring havde lært mig, at den ravgaleste Begyndelse ofte har faaet en taalelig Ende, og at Forsynets Haand hidtil stedse har ledet

¹⁾ U. F. A. Schouboe.

²⁾ Den siden saa bekjendte Amtmand og Storthingspræsident H. J. C. Aall, siden 1829 Auditeur i Bergen († 1894).

³⁾ Den senere Statssekretair.

⁴⁾ Tilsidst Justitssecretair i Christiania Byret.

⁵⁾ Cæsar Læsar Boeck, R. N. O., oprindelig Militair, Overførster paa Kongsberg, Grosserer i Kragerø, Storthingsmand fra denne By flere Gange. Se om ham A. Collett, En gammel Christiania-Slægt, S. 316—319.

Storthingets Veie til et for Fædrelandet i det Hele ønskeligt Resultat. — —

21.

Næs 1ste Juni 1833.

— — Gjennem min danske Ven Biskop Müller har jeg den behagelige Efterretning, at saavel Ørsted, som Engelstoft og Nathan David have fundet sig tilfredsstillende ved det hidtil Udkomne¹⁾, og jeg bliver saaledes ved at udfylde mine ledige Timer med dette Slags Arbeide, som er blevet mig til et Slags Nødvendighed for at formilde sørgelige Erindringer. — — Min ældste Datters Mand Lange²⁾, som Du (sic) veed er Overlærer i Arendal, søger nu ogsaa bort derfra og har indgivet Ansøgning om Thronhjems Rectorat. Hendes Bortreise vilde forøge min Ensomhed. For Tiden er hun under hendes Mands Ophold paa Storthinget hos mig med sin lille Pige.

At Verkseiernes Ansøgning kommer saa seent frem, at den vanskeligen kan forelægges Storthinget, er meget at beklage, især nu med Hensyn til den trykkende Produktions-Afgift, som bøier Verkerne mere end nogen anden Slags Skat i Fædrelandet. Da dette imidlertid er en Budgetsag, og dette endnu ikke har været behandlet, kunde det komme betimeligt nok. Efter den Stilling, hvori jeg hører, at Statskassen er, behøves det neppe med saa trykkende Skatter at forstyrre den indvortes Vindskibehighed. Men det gaar vel som sædvanligt paa Storthinget, at Landmanden tager Alting for sig og tilsidesætter Handelens og Fabrikflidens Interesser. Det vilde i Sandhed være beklageligt, om Verkerne atter skulde gaa Glip af en Lettelse, som de med saa megen Retfærdighed kunde fordre, og som vel Storthinget aldrig har været mere disponeret til at give, da saamange Verkens mislige Stilling har overbeviist om Nødvendigheden af at borttage en af de største Hindringer for deres Opkomst. Staten vinder desuden nu saameget ved Sølvverket, at den vel kan være mindre paastaaelig med Hensyn til Jernskatten. — —

Du tillader mig fremdeles, uden at synes paatrængende, at

¹⁾ Af Aalls Tidsskrift: „Nutid og Fortid“.

²⁾ Den senere Toldecasserer i Arendal, tilsidst Statsraad O. V. Lange.

lægge et godt Ord ind for Finne¹⁾, som med den hele Flok af uforsørgede Søstre vil komme i en beklagelsesværdig Stilling, dersom han ikke kan naa et Embede. Maatte Du ved Sundhed styrkes i dine kraftfulde Anstrengelser for vort kjære Fædreland! — —

22.

Næs 6 Decbr. 1840.

— — Det har glædet mig usigeligen at erfare, at det er falden i Deres Lod at forevige vor Wedels historiske Minde blandt vore Landsmænd. De hørte blandt de Faa, som aldrig misforstode og stillede sig trofast ved hans Side under alle Mis-kjendelsens og Ophøielsens Afvexlinger. De har desuden den rolige og sindige Aand, som maa besjæle en Forfatter, naar han skal skrive en Historie og intet Eulogium. Jeg kan ikke negte Dem, at der kom en kold Gysen over mig, da jeg nyligen læste en Artikel i Aviserne af Wergeland, hvori han fortæller, at han „syslede daglig med Wedel“ for at indsætte hans Billede i hans historiske Maleri, og stolt fortæller om den Fortrolighed, som den Afdøde skjænkede ham. Har virkelig Wedel staaet i en saadan Stilling til Wergeland, eller lyver han paa den Døde, som ikke mere kan afryste det paatvungne Venskab? Eller staaer Wergeland nu ved den 2den Act af hans Liv og tænker at overraske sine Landsmænd med et Resultat, hvortil ingen Elementer findes i den første? — Naar jeg roder i gamle Papirer og Vennebreve, finder jeg vistnok Breve fra Wedel, men neppe noget, som kan være Dem til Nytte, eller som tilhører Publicum. I den Henseende sidder De ved langt bedre Kilder, da hans Virksomheds Bane ligger for Deres Øine, og hans indre Kammer stedse stod Dem aabent. Finder jeg noget skal jeg meddele Dem det. Derimod vil Deres Skildring²⁾ blive mig vigtig og kjærkommen, dersom min Idee at skrive *histoire de mon tems* gaar i Opfyldelse³⁾. I alle Tilfælde

¹⁾ Blev 1835 Byfoged i Øster-Risør.

²⁾ Hverken Blom eller Nicolai Wergeland kom til at udgive noget Minde-skrift om Grev Wedel.

³⁾ Herved sigtes naturligvis til „Erindringerne“, hvilke Aall oprindeligt vilde have ført ned til 1822 eller noget længere. Af et senere (mutileret) Brev

venter jeg mere at finde heri en underholdende og ved mange interessante Reminiscenser forbunden Alderdoms Beskjæftigelse, end at levere et Arbeide, der kan bringe mit Navn til Efterverdenen. Oldingen har ingen Nutid, uden naar han voldsomt rystes af Begivenhedernes Gang. Den ene Fod slaar Erindringen i Fortiden, den anden slaar Haabet i Graven (sic), og den nærværende Tid er et ubeskrevet Blad.

Nyligen skrev jeg et Brev til Grevinden i Anledning af hendes Mands Død. Jeg kunde ikke fortie mine Følelser ved denne Leilighed. Jeg hverken ventede eller ønskede noget Svar, men det vilde glæde mig at erfare, at hun ikke tog min Frihed ilde op.

For de Dage, som De sidst tilbragte paa Næs, som for enhver Omgangsdag takker jeg Dem hjertelig og hilser Dem med uforandret Hengivenhed. — —

Optegnelser om Familien Pritzier.

Meddelte af **H. J. Huitfeldt-Kaas.**

Blandt en Del Papirer og Notitser angaaende Familien Meidell, der i 1860-Aarene vare indlaante til det Norske Rigsarchiv, fandtes ogsaa nedenstaaende Optegnelser angaaende Familien Pritzier, af hvilken adskillige have været Dansk-Norske Officierer. Allerede Oberstlieutenant C. Pritziers Efterretninger synes at være Afskrift af ældre Opskrifter, ligesom hans Notitser atter i 1853 ere afskrevne af daværende Premierlieutenant Stephan Barclay Meidell. De i Parenthes gjorte Tilføielser hidrøre fra Udgiveren.

Oberst Johan Jacob Pritzier er fød den 21de December 1682 i Fyrstendømmet Øttingen i Fæstningen Harburg. Han kom til Danmark som Lieutenant med Tydske Hjælpetropper og blev gift i Aaret 1710 med Gye, Hr. Hans Iversen Bruns Datter i Fredericia (d. e. Kjøbmand H. I. Bruun, † ²⁷/₁₂ 1685. Hun var g. 1° ⁵/₅ 1707 m. Rector v. Fredericia Latinskole, Mag. Peder Rosenberg, f. 1670 † 1709. Jvf. Elvius og Hjort-

sees, at Aall idetmindste tildeels har ladet Blom gennemsee Manuscriptet til „Erindringerne“, forinden det tryktes.